

Služba světu, služba lidem

Ladislav Hejdánek

◆ článek, česky, vznik: 29. 6. 1971 ◆ poznámka: Text napsaný pro sborník vršovického sboru k výročí založení (osamostatnění)

◆ article, Czech, origin: 29. 6. 1971

Služba světu, služba lidem [1971]

Text napsaný pro sborník vršovického sboru k výročí založení (osamostatnění), dne 29. 6. 1971

Církev není světu okrasou, není zdaleka ani tím nejkrásnějším, ani nejdůstojnějším místem na světě. Není povolána, aby soustřeďovala a zachraňovala poslední zbytky posvátných prostorů v sekularizovaném světě. Nemůže si také dělat patent na nějakou činnost, v níž by byla nenahraditelná. Je však povolána k službě všude tam, kde je bolest a utrpení, úzkost a tíseň, ale také tam, kde je dosud nerozpoznána pravá tvář situace a kde věci nejsou nazvány pravým jménem. Nemá od tíhy všedních úkolů a hrozby příštích dní odvádět pozornost poukazem na cosi vznešeného a vzdáleného, ale má se chopit práce, aby lidská břemena byla vskutku a nejenom zdánlivě nadlehčena a aby lidé mohli a dovedli čelit tomu, co je ohrožuje, s opravdovou vnitřní mocí a převahou a nejen úhybnými manévry a tím, že si něco budou namlouvat. Křesťané jsou voláni k stále novým morálním vynálezům; když se jejich úspěšných vynálezů začne ve světě všeobecně užívat, je jeden jejich úkol splněn a oni jsou postaveni před jiný, další. Nemocnice jsou např. křesťanským, církevním vynálezem; dnes však už není na místě u toho setrvávat nebo se toho dokonce dovolávat a zakládat v tom nějaký morální kapitál. Dnes jsou ve společnosti zase jiné tmavé kouty, jiné nehojené rány a zanícené vředy, které je třeba postavit do světla, vyčistit, ošetřit a alespoň začít se skutečným (lékaři říkají kauzálním) léčením.

Povrchně líbivé, ale hluboce amorální a kýčovitě heslo „na hlubiny“, které se opětovně objevuje zejména v dobách velkých obtíží, nezdarů anebo ohrožení, znamená rezignaci a zradu na tom nejpodstatnějším, bez čeho církev není církví a křesťan křesťanem, totiž na povolání služby člověku a světu. Polem této služby je celý člověk a všechny svět, ne snad jenom nějaké „náboženské potřeby“; ať už chápané jako obecně lidské vybavení anebo jako politováníhodné zatížení. Na prvním místě jde zajisté o praktickou pomoc, o chléb pro hladové, příbytek pro bezdomovce, oděv pro mrznoucí. Ale ne samým chlebem živ jest člověk; jde také o vzdělání pro nevědomé, o pravdu pro ty, kteří tonou ve lži, o spravedlnost pro „uražené a ponížené“. V neposlední řadě však na sebe musí církev a křesťané brát břemeno práce intelektuální, jejíž význam v moderní společnosti roste právě tak jako řady odborníků a mozkových pracovníků. Církev nežije mimo dějiny nebo v nějakých zvláštních dějinách, ale na tomto světě a v dějinách tohoto světa. Tady a teď musí osvědčit svou věrnost, a to v celé šíři a v plném rozsahu. Nejprve však všude tam, kde je nedostatek a nouze, kde něco významného chybí, kde jsou studnice zasypané a prameny dosud neobjevené. A tu se najde mnoho, nač neodpustitelně zapomínáme, ačkoli právě tím jsme povinni sloužit. Chtěl bych na příkladě ukázat, jak se takovým úkolem může stát věc obecně kulturní závažnosti, dost často právě v nedávných desetiletích pomíjená a dokonce znevažovaná (znevažovaná právě ve jménu oněch „hlubin“, o něž křesťanům má jít na prvním místě či dokonce výhradně).

Moderní člověk a celá moderní společnost v jedné věci výrazně zchudli. Jejich přítomnost je velmi úzká (a odtud i úzkost budící). Je to přítomnost, která do sebe pojímá jen málo skutečné minulosti a skutečné, pravé budoucnosti. Můžeme v tom vidět jakýsi hluboký zářez znekulturnění a barbarizace, který je hlouben celou řadou činitelů nejrůznějších rovin. Těmito činiteli je lidská přítomnost pronikavě zkracována, zatímco je velmi málo činitelů, jimiž je rozvírána, rozšiřována a vůbec činěna rozlehlejší. Nevidím v celém světě jiné významnější nebo alespoň stejně významné síly, než jsou křesťané a než je církev, která by mohla a dovedla tomuto znekulturnění čelit. Dvoutisíciletá křesťanská tradice navazuje na ještě starší, více než tisíciletou tradici židovskou a svou nejhlubší podstatou je polemikou a proměnlivě úspěšným pokusem o překonání ještě mnohonásobně starší tradice, která celý lidský život stavěla na minulosti (praminulosti). To je strhující pohled až k samým počátkům dějin, který byl sice pro svou spjatost s určitými dnes již zastaralými světonázorovými prvky na jeden čas znejistěn a otřesen, ale který je dnes už řadou vynikajících myslitelů znovu rehabilitován

a obnoven v nových, dnešních světonázorových souvislostech. Ale nový pohled na minulost, a to na minulost blízkou, vzdálenou i nejvzdálenější, byl a vždycky je možný jen jako rub nového pohledu na budoucnost, resp. do budoucnosti jako základního a rozhodujícího rozměru dějin. Objev budoucnosti je původním židovským a křesťanským objevem. Trvalo to však nejméně tři tisíce let, než mohly být položeny nové myšlenkové základy onomu pohledu na budoucnost a do budoucnosti, který je schopen nejen vyvážit onen vpředu zmíněný pohled do minulosti, ale získat nad ním převahu, pojmout jej v sebe a dát mu teprve v sobě ty pravé dimenze a poslední vyústění. Křesťanská eschatologie vytvořila předpoklady k tomu, aby člověk rozbil svůj životní stan ve světě s takto obrovskou, nesmírně rozlehlou přítomností, pro niž ani nejvzdálenější minulost ani nejvzdálenější budoucnost není čímsi vnějším, cizím, ale do níž je pojata jako přítomná minulost a přítomná budoucnost.

Zajisté to není to první, k čemu je církev a k čemu jsou křesťané povoláni. Ale právě tady tkví vážná mezera, ano propast, jeden z nejzávažnějších zdrojů i důsledků kulturní a duchovní krize moderní společnosti a moderního člověka. Evangelium by bylo vyprázdněno, kdybychom my křesťané učinili ze svého vztahu k minulosti a k budoucnosti nějaký náboženský nebo i theologický rituál. Nikdo dnes nemůže být spíše než křesťan povolán k tomu, aby naučil nejprve sám sebe a potom druhé žít ne nějakou, ale svou i nejvzdálenější minulost a svou i nejvzdálenější budoucnost nyní a zde. I to pak bude v hlubokém smyslu chléb, podaný hladovějícím, a voda, podaná žíznícím. I to bude znamenat uzdravení člověku nemocnému a nešťastnému. Tak budou otevřeny dveře zajatcům úzké přítomnosti, kteří klesají pod tíhou okamžiku, neznajíce nadějného očekávání, že i naše oko uvidí a naše ucho uslyší. Nejde o žádné iluze, ale o naději, skrze lásku dělající.